

Referanser: MKR 19/18, MKR/AU 28/18, MKR 05/19

Arkivsak: 18/02323-12

Saksdokumenter:

Besøk fra Den norske kirke til kirker i andre land - en veiledning
Plan over reiser 2020-2021
Oversikt over samarbeidsavtaler nasjonalt og i bispedømmer

Sammendrag

Dokumentet «Pastoral- og solidaritetsbesøk – en veiledning» er revidert etter innspill fra Mellomkirkelig råds møte i mars og møter i Teologisk nemnd og Komiteen for internasjonale spørsmål.

Det er nå skilt tydelig mellom veiledningen og planen over besøk.

Mellomkirkelig råd får anledning med å komme med en siste runde med innspill før saken går til Bispemøtet. Etter Bispemøtet foreslås det en administrativ ferdigstillelse.

Oversikt over nasjonale og bispedømmeavtaler følger vedlagt.

Forslag til vedtak

1. Mellomkirkelig råd har følgende innspill til «Pastoral- og solidaritetsbesøk - en veiledning» og «Plan over reiser 2020-2021»:
.....
2. Dokumentene oversendes Bispemøtet.
3. Dokumentene ferdigstilles administrativt og kommer tilbake til Mellomkirkelig råd som orienteringssak i november.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Pastoral- og solidaritetsbesøk fra nasjonalt nivå innarbeides i arbeidet i Kirkerådets budsjett for 2020 og 2021.

Reiser fra bispedømmeråd må finansieres av deres budsjetter.

Besøk fra Den norske kirke til kirker i andre land – en veiledning

(Forslag per sept. 2019)

1. Bakgrunn

Besøk mellom kirker er uttrykk for at vi hører sammen i en verdensvid kirke. De styrker det kristne fellesskapet og kan ha spesielt stor verdi i situasjoner der kristne befinner seg i en vanskelig situasjon. Uansett hvor mye en leser og setter seg inn i andres situasjon, kan ikke dette erstatte møtet mellom mennesker. Slike møter forandrer oss – ofte for livet.

Det finnes ulike former for reiser fra Den norske kirke til kirker i andre land. Denne veiledningen tar for seg offisielle besøk på nasjonalt plan og reiser som er organisert på bispedømmeplan. Men veiledningen vil også ha relevans for andre typer reiser.

Vi kan skille mellom:

1. Offisielle delegasjonsbesøk fra kirkeledere hvor man møter ledere i kirkene en besøker.
2. Solidaritetsbesøk i en krisesituasjon, ofte i samarbeid med en økumenisk organisasjon
3. Besøk til vennskapskirker og menigheter fra bispedømmer og menigheter
4. Besøk for å se på arbeidet til en norsk organisasjon (f.eks. Kirkens Nødhjelp eller en misjonsorganisasjon)
5. Faglige besøk og studieturer for ansatte eller frivillige
6. Deltakelser i møter og konferanser, utveksling, leire o.l.

Målet med denne veiledningen er å inspirere til besøk til søsterkirker og trossøsken, særlig til dem som lever i sårbare situasjoner. Vi vil også invitere dem til å besøke oss. Vi vil stimulere til teologisk refleksjon og dele noen praktiske råd.

I *Strategi for Mellomkirkelig råds arbeid for tros- og livssynsfrihet 2019-2021*, er pastoral- og solidaritetsbesøk fremhevet som et viktig satsningsområde, sammen med gjenbesøk fra andre kirker til Den norske kirke. I arbeidet med denne strategien ble et behov for å jobbe mer strategisk med slike besøk tydeliggjort. I dette arbeidet har Mellomkirkelig råd samarbeidet med Bispemøtet og fått innspill fra Samarbeid menighet og misjon og Kirkens Nødhjelp. Det er også innhentet informasjon og innspill fra Den norske kirkes bispedømmer.

Veiledningen er tenkt som et arbeidsverktøy i planleggingen av solidaritetsreiser, og vil styrke arbeidet med geografisk prioritering, sammensetning av delegasjoner og planlegging, gjennomføring og oppfølging av reisene. Dette er ment å være et levende dokument som brukes aktivt som arbeidsverktøy, og som vil revideres ut fra erfaringer og tilbakemeldinger.

Mellomkirkelig råd ønsker å ha oppdaterte oversikter over planlagte reiser fra nasjonalt nivå og i regi av biskoper og bispedømmeråd. Hensikten med dette er at de som planlegger en reise, kan få vite om andres planer, reisene kan koordineres bedre, og en kan dra nytte av hverandres erfaringer. Vi tar ikke mål av oss å ha oversikt over reiser fra lokale menigheter og faggrupper. Som vedlegg til dette veiledningen finnes en plan for reiser i regi av Kirkerådet/Mellomkirkelig råd og Bispemøtet for årene 2020-2021, samt en oversikt over vennskapsavtaler på bispedømme- og nasjonalt plan.

Veiledningen nevner en rekke forhold. Vi håper at dette ikke bidrar til å gjøre reiser så kompliserte at man vegrer seg for å dra. Å spørre om det en lurer på, enten hos Mellomkirkelig råd, vertskapet eller reisevante folk, kan spare en for tid og bekymringer!

2. Besøk som pilegrimsreise og uttrykk for fellesskap

For om ett lem lider, lider alle de andre med. Og om ett lem blir hedret, gleder alle de andre seg (1 Kor 12,26).

Pastoralbesøk er grunnleggende sett et uttrykk for at Gud besøker mennesker, og gjennom dem deltar vi i Guds misjon. Kirken er et folk på vandring. Besøk mellom kirker er et uttrykk for at vi grunnleggende sett er en del av den samme globale kristne kirke – ulike lemmer på Kristi kropp. En måte å uttrykke innholdet og verdien i slike reiser på, er å se på dem som pilegrimsreiser, der besøket også er en åndelig reise som skaper forvandling både i den som reiser, og i den som tar imot besøk.

Pilegrimsreise

Kirkenes verdensråd ser på pilegrimsreiser mellom kirker som del av den større «Pilegrimsreise for rettferdighet og fred», som har definert mye av det økumeniske livet siden generalforsamlingen i Busan i 2013. Som kirker er vi uløselig bundet sammen – og sammen har vi fått oppdraget med å vitne om livets Gud:

«Kristne og deres fellesskap rundt i verden er i dag – mer enn tidligere – klar over at selve livet er truet. Så mange farer – særlig klimaendringer, men også fattigdom og økonomisk urettferdighet, trusler mot helse og velferd, vold og krig – truer menneskeheten og kan tære på håpet. Nettopp derfor er alle kristnes felles tro og forpliktelse nødvendig, hvor vi stadfester livets Gud og håpet som gis oss i Jesu Kristi liv, kors og oppstandelse. Kristne kalles til å stadfeste, opprettholde og beskytte livet.

Dette er et økumenisk kall. Én livets Gud, ett skaperverk, én menneskehet kaller Jesu Kristi ene kirke til forpliktelse og engasjement der hvor freden og rettferdigheten trues eller ødelegges.

Derfor kaller Kirkenes verdensråd, et uttrykk for det verdensvide kristne fellesskap, kirker overalt til å vandre sammen, til å anse sine felles liv, sin trosreise, som en del av fredens og rettferdighetens pilegrimsvandring, til å feire livet sammen med andre, og til å ta konkrete skritt mot å forvandle urettferdighet og vold.»

(En invitasjon til fredens og rettferdighetens pilgrimsvandring)

Solidaritetsbesøk som pilegrimsreiser innebærer både å feire mangfold og fellesskap, og å se Guds nærvær i lidelsen og undertrykkelsen som vi blir vitne til hos dem vi besøker. Å bli eksponert for lidelse og se konsekvensene av ødeleggelse og vold, kan lede oss til oppbrudd, forståelse og handling. Det kan frigjøre oss fra selvopptatthet, egoisme og vår egen medvirkning til undertrykkelse. Slik kan reisen føre til personlig omvendelse fra likegyldighet og gi frihet og mot til å leve i fellesskap, verne om skaperverket og kjempe mot urett. Slike pilegrimsreiser er dermed både et mål i seg selv og viktige virkemidler i kirkenes arbeid for rettferdighet og fred.

Dokumentet *Come and See - A Theological Invitation to the Pilgrimage of Justice and Peace* fra Kirkenes verdensråds Faith and Order-kommisjon utdyper pilgrimsteologien.¹ Kirkenes verdensråd har også utviklet en metode for det som kalles «pilegrimsteam» som er relevant for våre reiser.

¹ Dokumentet kan lastes ned her: <https://www.oikoumene.org/en/resources/publications/ComeAndSeeFullPages.pdf>
Pilgrim Team Visits in the Context of the Pilgrimage of Justice and Peace: Guidelines. World Council of Churches, 2019 (oppdater og sett inn lenke når dokumentet er offentlig)

Fellesskap

Innenfor den lutherske familien brukes ordet «kommunion» for å beskrive det tette fellesskapet mellom de lutherske kirkene i verden. Dette fellesskapet er en «gave før det blir oppgave». Det definerer hva det vil si å være luthersk kirke, og gjensidige besøk mellom lutherske kirker er med på å realisere og styrke disse båndene som allerede er der som Guds gaver.

I likhet med Kirkenes verdensråd beskriver også Det lutherske verdensforbund selve fellesskapet som en reise i seg selv, der «Guds ånd gjør oss i stand til å lytte til hverandre og dele våre gleder og sorger med hverandre»² Slik Gud er til stede i samfunnets ytterkanter og i lidelsen, er fellesskapet av kirker også kalt spesielt til å være akkurat der. Det lutherske verdensforbund bruker veien til Emmaus som modell for at vi som kristne og kirker skal ledsage hverandre gjensidig («mutual accompaniment»). Det lutherske verdensforbunds dokument *The Self-Understanding of the Lutheran Communion - A Study Document* redegjør for forståelsen av fellesskapet mellom de lutherske kirkene.³

Når Den norske kirke legger opp besøk til søsterkirker, har vi perspektivene fra Kirkenes verdensråd og Det lutherske verdensforbund med oss:

- Hvem er det som er marginalisert eller undertrykt, og som vi inviteres spesielt til å gå sammen med?
- Hvilke kirker har vi særskilte forpliktelser overfor, på bakgrunn av at vi er i kommunion, at vi deler en felles historie, eller at kirkene befinner seg i randsonen av verdens oppmerksomhet?

Også i den økumeniske verden kan det være slik at noen har mange venner, mens andre kanskje står mer alene.

3. Formål med pastoral- og solidaritetsbesøk

Pastoral- og solidaritetsbesøk handler grunnleggende sett om å bekrefte og styrke relasjoner mellom personer og mellom kirker. I tråd med tenkningen om pastoral- og solidaritetsbesøk som pilgrimsreiser, forventer vi at reisen skal skape en forvandling – både hos oss selv og dem vi besøker. Når vi forbereder reiser, er vi derfor åpne for at de kan sette i gang prosesser som går ut over det vi kan planlegge eller forutse, men som kan vise seg å bli viktige.

Samtidig har vi ansvar for å planlegge for at besøkene kan ha en positiv effekt for dem vi besøker. Vurderinger av mulighet for kommunikasjonsarbeid, påvirkningsarbeid og effektiv ressursbruk er derfor viktige faktorer i både å bestemme hvilke steder vi besøker, sammensetning av delegasjoner og hvordan reisene legges opp.

Formålene med besøkene kan variere, men følgende aspekter vil alltid være viktige aspekter ved et solidaritetsbesøk:

- Styrke kontakten og de økumeniske båndene mellom kirker
- Be og feire gudstjeneste sammen
- Vise solidaritet med mennesker som lever med vold, undertrykkelse eller andre krevende situasjoner
- Utveksle erfaringer med trospraksiser, spiritualitet, kirkens diakoni og samfunnsrolle
- Utveksle kunnskap, erfaringer og strategier knyttet til temaet for besøket og den aktuelle situasjonen for kirkene som besøkes.

² <https://www.lutheranworld.org/content/communion>

³ *The Self-Understanding of the Lutheran Communion - A Study Document*. The Lutheran World Federation, 2015.

Kommunikasjon og påvirkningsarbeid

Et viktig mål med reiser er å fortelle om det en har opplevd videre til andre. Mange pastoralbesøk har som mål å:

- Skape oppmerksomhet og formidle informasjon om situasjonen for dem vi besøker
- Samarbeide om påvirkningsarbeid overfor myndigheter i vertslandet, Norge og/eller på internasjonale arenaer, for å bidra til konkret endring for menneskene i landet vi besøker.

Der reisen har et uttrykt mål om å påvirke myndigheter, må dette legges inn i programmet og være en del av planleggingen, slik at vi sammen med vertskapet og andre vurderer hvordan dette kan gjøres best mulig.

Det samme gjelder for kommunikasjonsarbeidet. I mange tilfeller gir slike reiser en god mulighet for offentlig kommunikasjon som vi bør benytte strategisk. I en del tilfeller er imidlertid ikke offentlig kommunikasjon hensiktsmessig, og påvirkningsarbeidet vil da skje på andre måter, for eksempel gjennom «stille diplomati» i samarbeid med dem vi besøker.

Dersom en besøker konfliktområder og politisk ustabile land hvor kristne er i en sårbar situasjon, bør en være bevisst og svært varsom med å eksponere deres situasjon offentlig. Alt som legges ut på sosiale medier i Norge, kan leses av makthaverne i landet en besøkte.

Spør derfor alltid lokale kristne før noe offentliggjøres (dette gjelder navn på deltakere, reiserute og program). Legg aldri ut bilder uten at dette er avklart med dem som er avbildet, og vær ekstra forsiktig med å dele bilder av barn. Hensynet går alltid først til dem vi besøker, ikke til vår egen lyst til å dele inntrykk og opplevelser. Dette gjelder både før, under og etter besøket – og i forhold til det en selv deler, eventuelle intervjuer med media eller det som legges ut på ulike nettsider.

Vær også oppmerksom på at en ofte vil høre ulike versjoner av situasjonen ut fra hvem en treffer. En offisiell kirkeleder vil ordlegge seg annerledes i en åpen samtale (hvor lokale myndighetspersoner og media kan være til stede) enn det som sies i mer fortrolige samtaler. Lokale motsetninger vil kunne medføre at vi som besøkende får høre forskjellige ting – og som kan være vanskelig å få til å henge sammen.

Disse forholdene gjør at en også skal være bevisst på hvilke spørsmål en stiller til dem en besøker i de ulike møtestedene. Er en usikker, så snakk med vertskapet om dette på tomannshånd. Det er ofte lurt å spørre om hvilke spørsmål som bør unngås på offentlige arenaer.

Ved reiser som skal ha en lav offentlig profil, bør deltakere også informere familie, venner og kolleger om dette i forkant, slik at heller ikke tredjepersoner deler sensitiv informasjon (f.eks. om besøkets program).

Mellomkirkelig råd skal i samarbeid med Kommunikasjonsavdelingen i Kirkerådet utarbeide kommunikasjonsstrategi for arbeidet med tros- og livssynsfrihet. Denne strategien vil bli en viktig ressurs også i arbeidet med solidaritetsreiser, og disse to dokumentene må sees i sammenheng.

Tematisk fokus

Ofte vil et pastoral- eller solidaritetsbesøk ha et spesielt fokus på ett eller flere tematiske områder. Aktuelle tema kan for eksempel være:

- 2030-agendaen/bærekraftsmålene
- Tros- og livssynsfrihet
- Interreligiøs dialog og samarbeid

- Konflikt og fredsarbeid
- Klimakrisen

4. Planlegging, gjennomføring og etterarbeid

Økumeniske eller interreligiøse reiser

Før et pastoral- eller solidaritetsbesøk planlegges, bør man vurdere om det er mest hensiktsmessig å sende en delegasjon fra Den norske kirke, en økumenisk delegasjon eller en interreligiøs delegasjon. Dette avhenger både av formålet med reisen og av den religiøse og samfunnsmessige konteksten i det landet man ønsker å besøke. Den norske kirke har betydelig erfaring med både økumeniske reiser og interreligiøse reiser. En fordel med økumenisk eller interreligiøst sammensatte delegasjoner er at det kan stimulere til økt økumenisk eller interreligiøst samarbeid og vennskap, både ute og g i vår egen hjemlige kontekst. I tillegg vil ulike identitetsmarkører som f.eks. majoritet/minoritet, nasjonalitet, kjønn, etc. på tvers av skillelinjene mellom besøkende og vertskapet kunne skape fruktbare dynamikker.

Vurdering av klimaavtrykk

Noen ganger er det nødvendig å reise. Mellommenneskelige relasjoner trenger personlige møter. Men en bør alltid vurdere om det er nødvendig å reise – så mange, så ofte, så langt? Vurdering av utslipp og klimaavtrykk av reiser er ikke en ny problemstilling, men blir stadig mer relevant.

Kirkerådet er i 2019 i oppstarten med å utvikle en egen reisepolicy med tanke på klima. Ved planlegging av solidaritetsreiser må man tilstrebe å bruke reisemåter som belaster klima minst mulig, for eksempel kan togreiser være aktuelt ved besøk innen Europa, eller når man reiser mellom ulike steder innenlands i landet man besøker. Klimaavtrykk er også et tungt argument for at størrelsen på en delegasjon ikke bør være for stor (se under).

Økonomi

En bør være forberedt på at økonomi er et tema, som ofte ikke kommer åpent til uttrykk i samarbeidet og besøk mellom kirker. Idealistiske forestillinger om at det dreier seg om fellesskap og vennskap og ikke penger, er greit å hevde fra vår side – som er blant de rikeste kristne i verden. Erfaringen tilsier at det ofte – men ikke alltid – ligger forventninger om økonomisk støtte hos dem vi besøker. Det skulle bare mangle, de rike bør dele med sine fattige søsken. Dette er ikke så klart uttrykt når det gjelder besøk som dekkes av denne veiledningen, men er mer aktuelt i vennskaps-/kirkesamarbeid. Likevel bør en balansere mellom vertskapets gjestfrihet og å tilby seg å betale for de utgifter en påfører vertskapet (overnatting, transport, mat), og en bør være forberedt på at om en inviterer til gjenbesøk, så bør Den norske kirke ta mesteparten av regningen.

Delegasjonenes sammensetning og størrelse

Delegasjoner kan ha ulike størrelser og sammensetninger avhengig av formålet med reisen. Noen reiser er studiereiser der hovedformålet er kompetansebygging for deltakerne og felles opplevelser i et kollegium. Offisielle delegasjonsreiser, som er fokus for denne veiledningen, er av en annen karakter: Her ligger formålet i relasjonsbygging mellom kirker og kompetansebygging på institusjonelt nivå, og som oftest også kommunikasjons- og/eller påvirkningsarbeid. Sammensetningen av delegasjonene må avspeile formålet.

Når man setter sammen delegasjoner for solidaritetsbesøk fra Den norske kirke, bør følgende momenter vektlegges:

- Representasjon på høyt nivå
- Både ordinerte og leke representanter

- Kompetanse om landsituasjon, religiøst landskap og evt. tema
- Balansert kjønnsfordeling og variert alderssammensetning
- Én person med ansvar for kommunikasjon under og etter reisen (bortsett fra i tilfeller der besøket ikke skal kommuniseres av sikkerhets- eller andre grunner)
- Én eller flere i delegasjonen bør ha spesielt ansvar for oppfølging av relasjoner og av tema, kommunikasjon og evt. påvirkningsarbeid som skal gjøres i etterkant
- Unngå å utvikle et «elitelag» av gjengangere på alle reisene. Tilstrebe å involvere ulike personer som f.eks. har landkompetanse

Størrelsen på delegasjoner kan variere, men som en hovedregel anbefales det å ikke gjøre delegasjonene for store. En mindre delegasjon, for eksempel på 3-6 personer, gir større mulighet for å gå i dybden, ved å legge til rette for en annen type møter og relasjonsbygging enn ved en større delegasjon. Dette vil ofte være det mest hensiktsmessige ved bilaterale kirkebesøk, for eksempel når en delegasjon fra Den norske kirke besøker en av våre lutherske søsterkirker. Det samme gjelder reiser som har som formål å følge opp en bestemt sak eller situasjon.

Hensynet til dybde og fleksibilitet vil likevel måtte veies opp mot hensyn til representativitet og bredde i delegasjonen. Interreligiøse reiser vil for eksempel noen ganger naturlig være noe større.

Forberedelse

God planlegging av programmet, og god forberedelse av deltakerne, er vesentlig for utbyttet av besøket. I planlegging av og forberedelse til reisen anbefales det å:

- Utarbeide programmet for reisen sammen med kirkene som skal besøkes
- Involvere Kirkens Nødhjelp, Bibelselskapet, Sjømannskirken og SMM-organisasjoner i de tilfeller der de har arbeid i det aktuelle landet
- Søke kontakt med migrantmenigheter eller andre personer fra diasporaen i Norge
- Søke kompetanse fra landeksperter og ulike miljø i Norge som kjenner landet som skal besøkes
- De som skal reise, bør i forkant briefes om skikk og bruk for reise i landet og om kirkene som skal besøkes, samt gis veiledning i kultursensitivitet og språkbruk i vertslandet og overfor de man er på besøk hos
- Deltakerne bør i god tid få tilgang til sikkerhetsråd for landet/områdene som skal besøkes
- Deltakerne bør gis en generell innføring i politikk og samfunn i landet som skal besøkes, samt om kirkene som skal besøkes

Program for besøket

Programmet vil avhenge av formål og tema for reisen, og selvsagt av ressurser og tid. Program og prioriteringer bør drøftes med kirken(e) som er vertskap. Generelt anbefales likevel at når vi først reiser, legger vi opp et program som gir best mulig innsikt i det aktuelle landet, kirke og evt. tema. Følgende poster bør legges inn i programmet der det er mulig:

- I tillegg til lutherske kirker bør man søke å legge inn besøk til de økumeniske kirkerådene, og gjerne også ulike kirkesamfunn og diakonale aktører
- Møter med representanter for ikke-kristne tros- og livssynssamfunn, både majoriteter og minoriteter
- Representanter for menneskerettighetsorganisasjoner og annet sivilsamfunn, akademiske institusjoner etc.
- Den ansvarlige norske ambassaden bør alltid informeres om forestående besøk. Er det norsk ambassade på stedet, er det også naturlig at det legges opp til et program med ambassaden,

som for eksempel møte og/eller middag med ambassadøren (der Den norske kirke er representert på høyt nivå), og møter med ambassadens utsendinger om aktuelle tema.

- Sammen med vertskapet bør man også vurdere om det er hensiktsmessig å sette opp møter med sentrale eller lokale myndighetsrepresentanter.

Sikkerhet

- Vurder sikkerhetsrisiko for de reisende ved alle reiser opp mot behovet for å reise. Dette både for å minimere risiko for de reisende og for ikke å påføre vertskapet risiko eller unødvendig merarbeid.
- Vurder om et besøk kan gjøre dem man besøker, mer utsatt for sikkerhetstrusler, før man avgjør å reise.
- Sjekk alltid UD's reiseråd for land som skal besøkes. I tilfeller der man av ulike grunner velger å besøke land på tross av at UD på generelt grunnlag fraråder reiser, så vær oppmerksom på at det kan være behov for å tegne egne forsikringer.
- Vurder om besøket skal ha høy eller lav profil ut fra eventuell sikkerhetsrisiko for dem man besøker.
- Å ha best mulig informasjon om konteksten man skal besøke, vil ha stor betydning for sikkerheten. Søk råd i UD's reiseråd, hos norske organisasjoner med tilstedeværelse osv., og sørg for at alle deltakerne er godt forberedt.

Andre praktiske råd

- Hvorvidt besøket skal ha en høy eller lav profil handler både om sikkerhet, men også hensynet til hvordan det påvirker de vi besøker sitt arbeid med beslutningspåvirkning og kommunikasjon. I noen tilfeller kan det å få besøk utenfra gi kredibilitet til en kirke eller organisasjon. I andre tilfeller kan det å bli sterkt knyttet til en vestlig kirke tvert imot skade omdømmet til dem man besøker.
- Å innhente best mulig informasjon om konteksten man skal besøke, vil ha stor betydning både for sikkerhet og eget utbytte, og spille en positiv rolle for relasjonen til dem man møter.
- Kultursensitivitet: Å sette seg inn i og følge skikk og bruk og grunnleggende kulturelle koder dit man skal, er vesentlig. Dette gjelder for eksempel kleskoder og det å ta bilder.

Etterarbeid/ oppfølging

Hvordan besøket skal brukes i kommunikasjon, påvirkningsarbeid og lignende bør vurderes allerede i planleggingen, og ressurser settes av til dette. Det samme gjelder hvordan man ser for seg at kontakten med dem man besøker, følges opp. Under reisen kan det også fremkomme nye muligheter når det gjelder for eksempel nettverk, nye kontakter og muligheter for påvirkningsarbeid. Det er viktig at det er satt av tilstrekkelig med tid til etterarbeid.

Det skal skrives rapport fra alle reiser, der viktige erfaringer fra besøket dokumenteres. Kopi av rapport sendes til Mellomkirkelig råd og Bispemøtet, som arkiverer disse. Rapporter og erfaringer fra tidligere reiser bør ligge til grunn for planlegging av nye delegasjonsreiser som planlegges fra sentralt plan. Der (deler av) en rapport inneholder sensitiv informasjon, må den behandles deretter.

Gjenbesøk

Som hovedregel bør det planlegges for gjenbesøk til Norge etter solidaritetsbesøk, for eksempel ett eller to år etter. Gjenbesøk kan gi mulighet for å følge opp samtaler og eventuelle samarbeidstiltak. Besøk fra kirker i utsatte situasjoner kan gi gode muligheter for dialog med myndigheter og andre aktuelle aktører i Norge. For kirkeledere i særlig krevende situasjoner kan slike reiser også ha en verdi i det å få et pusterom fra det man står i til daglig. Her må man hvordan ansvaret for å initiere, planlegge og finansiere gjenbesøk. Som hovedregel er det naturlig at Den norske kirke dekker utgifter til gjenbesøk fra kirker vi har hatt egne delegasjonsreiser til.

Samarbeidsavtaler med søsterkirker

utenom Norden, oppdatert 28. aug. 2019

EUROPA	
Storbritannia (Church of England)	Bjørgvin Stavanger Møre
Ungarn	Møre
Litauen (Evang. luth. kirke)	Tunsberg
Russland (SKKB)	Nord-Hålogaland Sør-Hålogaland
MIDTØSTEN	
Jordan og Palestina (ELCJHL)	Nasjonal avtale Borg Nidaros
AFRIKA	
Egypt (Koptiske kirke)	Agder og Telemark Tunsberg
Sør-Afrika (ELCSA)	Nasjonal avtale Oslo
Etiopia (Mekane Yesu)	Nidaros
Madagaskar (MLC)	Stavanger
LATIN-AMERIKA	
Brasil (IELCB)	Nasjonal avtale

Nasjonale avtaler

Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy land
Evangelical Lutheran Church in Southern Africa
Evangelical Church of the Lutheran Confession in Brazil

Bispedømmer

Nord-Hålogaland

Russland

Samarbeidsrådet Kristne kirker i Barentsregionen
Russisk ortodokse kirke
Ingermanlandske kirke i Russland

Sør-Hålogaland

Russland

Samarbeidsrådet Kristne kirker i Barentsregionen
Russisk ortodokse kirke
Ingermanlandske kirke i Russland

Nidaros

Jordan og Palestina

Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy land
Særlig knyttet til pilegrimssenteret i Jordan

Etiopia

Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus
Vestre synode i Evangelical Church Mekane Yesus (EECMY)

Møre

Ungarn

Den lutherske kirke i Ungarn
nordre bispedømme

Storbritannia

Church of England (Newcastle bispedømme)

Bjørgvin

Storbritannia

Church of England
Anglican Diocese of Southwark

Stavanger

Storbritannia

Church of England (The Dioces of Carlisle)

Madagaskar

The Malagasy Lutheran Church (MLC) - Fianarantsoa
synod (SPAf)

Agder og Telemark

Egypt

Den koptiske kirke i Egypt
Diocese of al-Qūsīyah and Mīr in Assīūt (biskop Thomas)

Tunsberg

Egypt

Koptiske kirke i Egypt
Nagada og Qus bispedømmer (biskop Biemen)

Litauen

Evangelisk-Lutherske kirke i Litauen (Larvik)

Hamar

Oslo

Sør-Afrika

Evangelical Lutheran Church in Southern Africa
– South East Diocese

Borg

Jordan og Palestina

Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy land

Plan for besøk fra Den norske kirke 2020-2021

Delegasjonsreiser fra Mellomkirkelig råd/Kirkerådet og Bispemøtet 2020-2021

Syria

Status: Mellomkirkelig råd er i dialog med Kirkens Nødhjelp, Bibelselskapet og GOPA-DERD om en delegasjonsreise fra Den norske kirke til Syria i 2020. Mai er foreslått som tidspunkt fra GOPA-DERD sin side (etter ortodoks påske).

Vertskap: GOPA DERD

Begrunnelse: Begrunnelsen for å prioritere Syria er at kirkene i Syria, i likhet med samfunnet og folket for øvrig, er i en ekstremt krevende situasjon etter åtte år med brutal krig og terrorisme. Det er likevel muligheter og grunnlag for forsiktig håp når sikkerhetssituasjonen nå er bedre i de fleste deler av landet, samtidig som ødeleggelser og mangel på en fungerende økonomi gjør livet vanskelig for befolkningen. Mellomkirkelig råd har fulgt utviklingen i Syria siden krigens start i 2011 gjennom Kirkens Nødhjelps og Kirkenes verdensråds arbeid. Den norske kirkes menigheter har deltatt i forbønn og innsamling til KNs humanitære arbeid i Syria og for syriske flyktninger.

Formål: Gjennom dette besøket ønsker vi å:

- vise solidaritet med kirkene i Syria
- bidra til økt oppmerksomhet om situasjonen nå
- utforske hvordan vi kan støtte kirkene og folket i landet

Innreise vil skje via Beirut, og det er naturlig å legge inn møter med Middle East Council of Churches og andre aktører i Beirut med arbeid i Syria.

Palestina/Israel/Jordan

Status: Offisiell delegasjonsreise vurderes for 2020.

Vertskap: Den lutherske kirken (ELCJHL)

Formål: Uttrykke solidaritet og holde tett kontakt med en kirke som lever i en svært presset situasjon.

Begrunnelse: Mellomkirkelig råds stab deltar på det årlige partnernøtet (Cocop). Flere ledere fra Den norske kirke var til stede under avskjed og vigsling av ny biskop i ELCJHL i januar 2019. Stab fra Mellomkirkelig råd, HL-senteret og Det Mosaiske Trossamfunn reiser etter planen på studietur til Israel og muligens Jordan i februar 2020.

Men det er lenge siden det har vært et offisielt delegasjonsbesøk fra Den norske kirke til Israel og Palestina. De palestinske kristne opplever at omverdenen i mindre grad bryr seg om Palestina nå, men situasjonen de kristne lever i, er svært vanskelig. Delegasjonen bør også besøke menigheten i Amman og pilegrimsenteret ved Jordan.

Zimbabwe

Status: MKR vil undersøke muligheten for et besøk i andre halvdel av 2020 eller i 2021.

Vertskap: Det økumeniske kirkerådet (Zimbabwe Council of Churches) og den lutherske kirken

Begrunnelse: Det økumeniske kirkerådet i Zimbabwe, som lenge var preget av økonomisk krise og svake styringsstrukturer, er revitalisert med ny ledelse etter 2016. I tiden etter Mugabes fall i slutten av 2017 har ZCC tatt en tydelig lederrolle i det sivile samfunn for å kreve ansvarlig styring og en inkluderende nasjonal dialog. Kirkens Nødhjelp har vært en av partnerne som har støttet Kirkerådet også gjennom den vanskelige tiden, og som fortsatt støtter både dem og andre sivilsamfunnsaktører i Zimbabwe som jobber for ansvarlig styring og ressursfordeling. Svenska kyrkan har en langvarig nær relasjon til den lutherske kirken i Zimbabwe, og har de siste årene også styrket sitt bistandsarbeid i landet.

Formål: Mellomkirkelig råd ønsker med en slik reise å vise solidaritet med kirkene i Zimbabwe, samt å bidra til et konstruktivt norsk engasjement overfor Zimbabwe, i en tid preget av økonomisk, sosial og politisk krise. Kirkens Nødhjelp og Svenska kyrkan er naturlige samarbeidspartnere.

Brasil

Status: MKR vil vurdere et besøk i andre halvdel av 2020, eller i 2021.

Vertskap: Den lutherske kirken

Begrunnelse: Den lutherske kirken i Brasil er en av Den norske kirkes tre søsterkirker, og det er en tett kontakt mellom de to kirkene, et samarbeid som også inkluderer kirkelige utdanningsinstitusjoner. I tillegg har Sjømannskirken en fast og langvarig tilstedeværelse i Brasil. Etter valget av høyrepopulisten Jair Bolsonaro som president i 2018, opplever mange at det er en kritisk situasjon, særlig for urfolk, fattige, for regnskogen og miljøet.

Formål: I tillegg til solidaritets- og vennskapsaspektet, ønsker Mellomkirkelig råd å benytte seg av de kontaktene vi har i Brasil, for å bidra til økt forståelse av utviklingen i Brasil og også landets internasjonale rolle. Aktuelle tema er regnskog, urfolksrettigheter, ulikhet, Frykt ikke/XRP (xenofobi, rasisme og populisme), demokrati.

India

Status: Mellomkirkelig råd ønsker å planlegge for en delegasjonsreise til India i løpet av 2020-2021.

Vertskap: Det økumeniske kirkerådet og Den lutherske kirken

Formål: Vi ønsker å vise solidaritet med indiske kristne og daliter som lever i et samfunn med sterk kastediskriminering, vold mot daliter og religiøse minoriteter, og press på trosfriheten. Vi vil skape oppmerksomhet om menneskerettighetssituasjonen i India overfor folk og beslutningstakere i Norge, og ta til orde for at økt næringslivssamarbeid må ledsages av et sterkere menneskerettighetsengasjement.

Begrunnelse:

Mellomkirkelig råd har fulgt India blant annet gjennom Det norske menneskerettighetsfond, International Dalit Solidarity Network, i kontakt med det økumeniske kirkerådet i India og i

samarbeid med Normisjon. Vi har tett dialog med både Normisjon og Stefanusalliansen om situasjonen for daliter og for kristne i India, og disse ønsker et tettere samarbeid med Den norske kirke om trosfrihet i India. Både trosfrihet, kastediskriminering, bærekraftsmålene, næringslivets menneskerettighetsansvar og slaveri kan være aktuelle tema for et besøk til India.

India er på den ene siden preget av sterk vekst og framgang, på den andre siden av stor ulikhet og av vold mellom grupper, noe som ikke minst går ut over daliter (såkalte kasteløse), muslimer, kristne og andre minoriteter. Den norske regjeringen kom i 2019 med en ny strategi for samarbeidet med India som legger vekt på økt næringslivssamarbeid, men som er svak på menneskerettigheter.

I forbindelse med et besøk til India bør det også vurderes å se på situasjonen i Kashmir, forholdet mellom India og Pakistan og den spente regionale situasjonen.

Det bør vurderes å gjøre et besøk til India interreligiøst.

Rusland

Vertskap: ?

Status: Vi vil undersøke muligheten for besøk til Rusland i 2021

Formål: Bruke kontakten gjennom Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsregionen til å utforske muligheter for tilnærming til Den russisk-ortodokse kirke og Rusland.

Begrunnelse: På grunn av den teologiske utviklingen i Den norske kirke fra 2007 vedrørende synet på samkjønnet samliv, har det vært vanskelig å opprettholde en bilateral kontakt med ledelsen i Den russisk-ortodokse kirke. Den viktigste kontakten nå er gjennom Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsregionen.

Det er ønskelig å undersøke muligheter for tilnærming til Rusland. Dette kan gjøres sammen med økumeniske organisasjoner og norske organisasjoner med arbeid i Rusland. Det er etter hvert mange ortodokse i Norge, noe som også er en grunn til nærmere samarbeid med Den russisk-ortodokse kirke i Rusland. En reise vil naturligvis også inkludere besøk til den lutherske kirken.

Andre aktuelle land

Land som kan vurderes hvis muligheter åpner seg, eller fra 2022:

Ungarn, USA, Italia, Hellas, Nigeria, Irak, Kina.

Aktuelle gjenbesøk/besøk til Den norske kirke

- Vi forsøker å få til et gjenbesøk fra Church of **Pakistan** etter besøket i Pakistan i 2017, der preses og Mellomkirkelig råds generalsekretær deltok sammen med Kirkens Nødhjelp. Det undersøkes om dette kan kombineres med NMS' lederkonferanse i november 2019, eller om det bør legges til en annen anledning

- For **Syria** bør det planlegges gjenbesøk i 2021 eller 2022.
- Når andre delegasjonsreiser fastsettes, vil vi, i forståelse med vertskapet, legge opp til gjenbesøk etter 1-2 år.

Gjennomførte delegasjonsbesøk 2017-2019:

2017: Besøk til **Pakistan** (preses, MKRs generalsekretær, KN)

2018: Besøk til **Sør-Afrika** (Oslo biskop, MKRs leder, generalsekretær og to fra stab)

2019: Besøk til **Egypt**: Bispemøtet (alle 12 biskoper), MKRs generalsekretær. Studie- og solidaritetsbesøk.

2019: Besøk til **Sri Lanka** (Oslo biskop og MKRs assisterende GS med biskop, Oslo katolske bispedømme, Caritas, muslimske og hindu-representanter for sri lankisk diaspora)

Planlagte delegasjonsbesøk og andre reiser fra nasjonalt plan:

2019 (november): Besøk til **Etiopia** (preses, MKRs generalsekretær, KN)

2020 (februar?): **Studiereise til Israel**. MKRs GS og to fra stab, sammen med Det Mosaiske Trossamfunn og HL-sentret)

28.08.2019